

การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดจันทบุรี และตราด โดยเทคโนโลยี ภูมิสารสนเทศ Geoinformation Technology for Managing Community Based Tourism (CBT) in Chanthaburi and Trat Provinces

สุเมธ สายสมุทร,¹ ณรงค์ พลธีรักษ์,² สุพรรณ กาญจนสุธรรม,³ แก้ว นวลฉวี⁴

Sumate Saisamute,¹ Narong Pleerux,² Supan Karnchanasutham,³ Kaew Nualchawee⁴

Received: 2 June 2015; Accepted: 30 September 2015

บทคัดย่อ

การท่องเที่ยวชุมชนเป็นการท่องเที่ยวทางเลือกที่กำลังได้รับความนิยมและแพร่หลายมากขึ้นในปัจจุบัน การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจและจัดทำฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวชุมชน และจัดรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดจันทบุรีและตราด การสำรวจที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวโดยใช้ระบบกำหนดตำแหน่งบนโลก (Global Positioning System : GPS) การจัดทำฐานข้อมูลและแผนที่แหล่งท่องเที่ยวชุมชนโดยใช้เทคนิคทางระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System: GIS) ส่วนการวิเคราะห์เส้นทางท่องเที่ยวชุมชนนั้นได้ใช้การวิเคราะห์โครงข่าย (Network Analysis) ใน GIS โดยพบว่าในจังหวัดจันทบุรีและตราดมีแหล่งท่องเที่ยวชุมชนรวมทั้งสิ้น 50 แห่ง และแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ แหล่งท่องเที่ยวชุมชนทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ชุมชนชาติ และนิเวศ งานวิจัยนี้ได้นำเสนอเส้นทางท่องเที่ยวชุมชน 3 เส้นทาง ได้แก่ เส้นทางที่ 1 เที่ยวเมืองเก่า-ชมสถาปัตยกรรมแบบยุโรป มีระยะทาง 17.70 กิโลเมตร ใช้เวลาในการเดินทาง 13 นาที เส้นทางที่ 2 สองหาดมหัศจรรย์ มีระยะทาง 98.80 กิโลเมตร ใช้เวลาในการเดินทาง 1 ชั่วโมง 14 นาที และเส้นทางที่ 3 เที่ยวชมของดีเมืองจันท มีระยะทาง 69.40 กิโลเมตร ใช้เวลาในการเดินทาง 53 นาที

คำสำคัญ : เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ การท่องเที่ยวชุมชน การวิเคราะห์โครงข่าย

Abstract

At present, Community Based Tourism (CBT) is a popular and extensive alternative touring practise. This research aims to survey and create a database and maps of CBT, as a tool set of the CBT travel routes in Chanthaburi and Trat. The Global Positioning System (GPS) was used to survey the community attractions while Geographic Information System (GIS) with Network Analysis was used to create the CBT database, maps and travel routes. The results showed that 50 community attractions were found in Chanthaburi and Trat classified into 4 groups including, historical, cultural, natural and ecological community attraction. The 3 CBT travel routes were optimized namely: Route No.1 The old European town (17.70 kilometers and 13 minutes), Route No.2 The amazing beach (98.80 kilometers and 1 hour and 14 minutes), Route No.3 The exploring Chan City (69.40 kilometers and 53 minutes).

Keywords : Geoinformation Technology, Community Based Tourism, Network analysis

¹ นิสิตปริญญาโท, ^{2,3,4}อาจารย์, คณะภูมิสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี 20131

¹ Master degree student, ^{2,3,4}Lecturer, Faculty of Geoinformatics, Burapha University, Muang, Chon Buri 20131, Thailand.

* Corresponding author; Sumate Saisamute, Faculty of Geoinformatics, Burapha University, Muang, Chon Buri 20131, Thailand.
Hongt5@hotmail.com

บทนำ

การท่องเที่ยวจัดเป็นอุตสาหกรรมบริการที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมบริการที่สร้างรายได้ให้กับประเทศอย่างมหาศาล^{1,4} เมื่อสถานที่ใดได้ถูกพัฒนากลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวผลที่ตามมา คือ การกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นบริเวณแหล่งท่องเที่ยวนั้น ทำให้คนในท้องถิ่นมีงานทำ มีรายได้ และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชน^{2,10} การท่องเที่ยวชุมชนนั้นถือเป็นการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ที่เป็นที่นิยมอย่างมากของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ แต่เมื่อชุมชนขาดการระมัดระวังและการวางแผนการในการพัฒนา ก็จะทำให้ชุมชนนั้นเสียเอกลักษณ์ เพราะถูกปรับให้เข้ากับรสนิยมของนักท่องเที่ยว⁷ การจัดการแหล่งท่องเที่ยวจึงเป็นเรื่องสำคัญ เพราะนอกจากจะสร้างรายได้ให้กับชุมชนยังเป็นการสร้างเครือข่ายระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชนอีกด้วย⁶

จังหวัดจันทบุรีและตราดถือเป็นสองจังหวัดชายฝั่งภาคตะวันออกที่มีความสำคัญทางด้านการท่องเที่ยว เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลายประเภท เปรียบเสมือนอัญมณีของภาคตะวันออก มีการคมนาคมที่สะดวกสบาย นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติต่างให้ความสนใจมาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก โดยในปี 2555 มีนักท่องเที่ยว 2,565,722 คน เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดจันทบุรีและตราด เพิ่มขึ้นจากปี 2554 ร้อยละ 2.67⁵ นอกจากแหล่งท่องเที่ยวหลักแล้ว ในจังหวัดจันทบุรีและตราดยังมีแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่น่าสนใจที่อยู่อีกหลายแห่ง ที่ยังขาดการจัดการและประชาสัมพันธ์ ดังนั้นหากมีการจัดการและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชน โดยการนำเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ ได้แก่ GPS มาใช้ในการเก็บข้อมูลที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว และการจัดทำฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวชุมชน และวิเคราะห์โครงข่ายใน GIS การจัดรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดจันทบุรี และตราด เพื่อจัดการการท่องเที่ยวชุมชนให้พัฒนาไปในแนวทางที่ถูกต้องและมีความยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. สำรวจและจัดทำฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดจันทบุรีและตราด
2. จัดรูปแบบและวิเคราะห์เส้นทางท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดจันทบุรีและตราด

วิธีการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเบื้องต้นจากเว็บไซต์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและเอกสารที่เกี่ยวข้องคัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวจากแหล่งท่องเที่ยว 4 ประเภท คือ แหล่งท่องเที่ยวทาง ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ชุมชนชาติ และนิเวศ โดยใช้เกณฑ์ตามการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้แบ่งไว้

2. เก็บข้อมูลและค่าพิกัดของแหล่งท่องเที่ยวโดยใช้เครื่อง GPS และบันทึกภาพ

3. การจัดทำฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ประกอบด้วยข้อมูลเชิงบรรยาย (Attribute Data) แสดงรายละเอียดค่าพิกัดที่ตั้ง ข้อมูลชื่อ ประเภทแหล่งท่องเที่ยว และข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว

4. การจัดรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวชุมชน โดยจัดเส้นทางท่องเที่ยวแบบผสมจากความน่าสนใจและมีเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว แบบ 1 วัน และ 2 วัน 1 คืน

5. การวิเคราะห์เส้นทางท่องเที่ยวชุมชน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์โครงข่าย (Network Analysis) โดยข้อมูลที่ใช้ ได้แก่ ข้อมูลตำแหน่งของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนและโครงข่ายถนน

- 5.1 เตรียมข้อมูลโครงข่ายถนน โดยจะต้องมีข้อมูลเชิงบรรยาย ได้แก่ ระยะทางของถนน (เมตร) และระยะเวลาที่ใช้ในการเดินทางในถนนแต่ละเส้น (นาที)

- 5.2 จัดทำ Network Dataset จากข้อมูลโครงข่ายถนนที่เตรียมไว้ในข้อ 5.1

- 5.3 วิเคราะห์เส้นทางที่สั้นที่สุด (Shortest Route) จากรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวที่ได้จัดไว้ในข้อ 4

6. จัดทำแผนที่เส้นทางท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชน

ผลการวิจัย

1. ฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวชุมชน

แหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่ได้จากการสำรวจในจังหวัดจันทบุรีและตราด รวม 50 แห่ง แบ่งออกเป็นจังหวัดจันทบุรี 28 แห่ง ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ 20 แห่ง ทางธรรมชาติ 3 แห่ง เชิงนิเวศ 1 แห่ง และเชิงวัฒนธรรม 4 แห่ง โดยมีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจคือ แหลมเสด็จ โบสถ์วัดโรมันคาทอลิก และอุตุเรือเสม็ดงาม เป็นต้น ส่วนจังหวัดตราดมี 22 แห่ง ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ 12 แห่ง ทางธรรมชาติ 4 แห่ง เชิงนิเวศ 3 แห่ง และเชิงวัฒนธรรม 3 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจคือ หาดทรายดำ ชุมชนบางพระ วัดบุปผาราม เป็นต้น โดยอำเภอที่มีแหล่งท่องเที่ยวชุมชนมากที่สุด คือ อำเภอเมือง

จังหวัดตราด 16 แห่ง และมีแหล่งท่องเที่ยวชุมชนน้อยที่สุดคือ อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี 1 แห่ง ประเภทแหล่งท่องเที่ยวที่มีมากที่สุดคือ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ 32 แห่ง และประเภทแหล่งท่องเที่ยวที่พบน้อยที่สุดคือ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 4 แห่ง ดัง (Table 1) และ (Table 2)

2. เส้นทางท่องเที่ยวชุมชน จากการจัดเส้นทางท่องเที่ยว ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์โครงข่ายเพื่อหาเส้นทางที่สั้นที่สุดในการท่องเที่ยวในGIS กำหนดให้เป็นการเดินทางโดยรถยนต์ ระยะทางรวมของแต่ละเส้นทางคำนวณจากแหล่งท่องเที่ยวแรกจนถึงแหล่งท่องเที่ยวสุดท้าย และระยะเวลาเป็นเวลาในการเดินทางเท่านั้นไม่ได้นับรวมเวลาในการท่องเที่ยว มีรายละเอียดดังนี้

2.1 เส้นทาง“เที่ยวเมืองเก่าชมสถาปัตยกรรมแบบยุโรป” รูปแบบเส้นทางท่องเที่ยว 1 วัน แหล่งท่องเที่ยวอยู่ในอำเภอแหลมงอบ และอำเภอเมือง จังหวัดตราด มีรายละเอียดดังนี้ เริ่มต้นเส้นทางที่ศาลเจ้าพ่อหลักเมืองและวัดบุปผาราม จากนั้นเดินทางไปวัดไผ่ล้อม และเดินชมบ้านเรือนสถาปัตยกรรมแบบยุโรป ตรารัตพาร์คซึ่งเป็นศูนย์การเรียนรู้ของประชาชนที่มีการเก็บบันทึกวิถีชีวิตและประวัติศาสตร์เมืองตราด เดินเท้าต่อไปยังจวนเรลิตติ้งกัมปอดต์ จวนในสมัยที่ฝรั่งเศสเข้ามายึดเมืองตราดไว้ ปัจจุบันเป็นสถานที่ราชการแต่สามารถเข้าเยี่ยมชมได้ จากนั้นเที่ยวชมขลุ่ยทองบางพระ ชมวิถีชีวิตชุมชนที่เรียบง่ายแต่ไม่ล้าสมัย จนได้ชื่อว่า “เชียงคานแห่งภาคตะวันออก” ตอนกลับแวะอ่างเก็บน้ำเขาระกำชมบรรยากาศยามเย็นที่ เส้นทางนี้มีระยะทาง 17.70 กิโลเมตร ใช้เวลาในการเดินทางท่องเที่ยว 13 นาที ดัง (Figure 1)

2.2 เส้นทาง “สองหาดมหัศจรรย์” รูปแบบเส้นทางท่องเที่ยว 2 วัน 1 คืน แหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ หาดบานชื่น อำเภอคลองใหญ่ และหาดทรายดำ อำเภอแหลมงอบ จังหวัดตราด เส้นทางสองหาดมหัศจรรย์เป็นเส้นทางท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการความสงบและพักผ่อน เนื่องจากมีระยะทางไกลและต้องพักค้างแรม เริ่มต้นจุดท่องเที่ยวที่หาดบานชื่นนักท่องเที่ยวสามารถเลือกที่พักได้ตามความต้องการ หาดบานชื่นมีความสวยงามและสงบมากเนื่องจากเป็นหาดส่วนตัวพักค้างคืนที่หาดบานชื่นหนึ่งคืน และในวันถัดมาเดินทางสู่อำเภอแหลมงอบ ชมระบบนิเวศที่หาดูได้ยากที่หาดทรายดำ (สามารถเห็นหาดทั้งหาดได้ในเดือนเมษายน-กรกฎาคม) รวมระยะทาง 98.80 กิโลเมตร ใช้เวลาในการเดินทางท่องเที่ยว 1 ชั่วโมง 14 นาที ดัง (Figure 2)

2.3 เส้นทาง “เที่ยวชมของดีเมืองจัน” รูปแบบเส้นทางท่องเที่ยว 1 วัน แหล่งท่องเที่ยวตั้งอยู่ใน อำเภอท่าใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี เส้นทางชมของดีเมืองจัน เริ่มต้นจากศาลหลักเมืองจันทบุรี วัดไผ่ล้อม โบสถ์วัดโรมันคาทอลิก วัดทองทั่วที่มีโบสถ์เก่าแก่ภายในวัดและมีพิพิธภัณฑ์ที่เก็บวัตถุโบราณจากโบราณสถานเมืองเพนียด จากนั้นเดินทางไปศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านการทอเสื่อจันทบูรบ้านเสม็ดงาม ชมวิถีชีวิตดั้งเดิมและงานหัตถกรรมที่มีชื่อเสียงของชาวจันทบุรี แวะชมพิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์อุ้งต่อเรือพระเจ้าตากสินบ้านเสม็ดงาม และก่อนเดินทางกลับขับรถลัดเลาะชายฝั่งตามถนนเฉลิมบูรพาชลทิศไปพักผ่อนที่แหลมเสด็จชมอ่าวธรรมชาติที่สวยงาม เป็นแห่งสุดท้ายของเส้นทางท่องเที่ยว เส้นทางท่องเที่ยวชมของดีเมืองจันมีระยะทาง 69.40 กิโลเมตร ใช้เวลาในการเดินทางท่องเที่ยว 53 นาที ดัง (Figure 3)

Table 1 Community Based Tourism in Chanthaburi

Number	Name	Aumphoe	Type	Latitude (N)	Longitude(E)
1	Kao Sukim Temple	Tha Mai	Hisrory	12.765335	102.030176
2	Krong Tung Pel Nature Trail	Tha Mai	Ecotourism	12.607732	102.039953
3	Kao bunjob Waterfall	Tha Mai	Nature	12.571793	101.895964
4	Hin Dad Waterfall	Tha Mai	Nature	12.569659	101.976633
5	Bann Leam Frontier Market	Pong Nam Ron	Nature	12.971461	102.238900
6	Kao keaw Temple	Pong Nam Ron	Hisrory	13.085903	102.444952
7	Honey Farm Chantaburi	Soi Dao	Culture	13.107197	102.398963
8	Kao Ployvean Jedi	Makham	Hisrory	12.850457	102.202264
9	Pra Chao Tak sin Shrine	Makham	Hisrory	12.850984	102.202747
10	City Pillar Shrine Chantaburi	Makham	Hisrory	12.682008	102.205023
11	Diamon Road	Mueang	Culture	12.616252	102.110148
12	Both Meuang Temple	Mueang	Hisrory	12.616274	102.110153

Table 1 Community Based Tourism in Chanthaburi (Cont.)

Number	Name	Aumphoe	Type	Latitude (N)	Longitude(E)
13	Pai Lome Temple	Mueang	Hisrory	12.606641	102.114354
14	Mary church	Mueang	Hisrory	12.613247	102.112465
15	Tong Tau Temple	Mueang	Hisrory	12.605660	102.118874
16	Panean Ancient Remains	Mueang	Hisrory	12.609620	102.119286
17	Mat Handicraft Center	Mueang	Culture	12.587504	102.143031
18	Sameg Ngam Dock	Mueang	Hisrory	12.585942	102.144451
19	Nern Vong Camp	Mueang	Hisrory	12.545858	102.097028
20	Plub Temple	Mueang	Hisrory	12.531854	102.075892
21	Sadej Cape	Mueang	Nature	12.585206	102.067652
22	Takad Ngoy Temple	Mueang	Hisrory	12.583944	102.055882
23	Piree Pinad Fortress	Laem Sing	Hisrory	12.476512	102.057569
24	Red Build	Laem Sing	Hisrory	12.481369	102.062236
25	Dungeon	Laem Sing	Hisrory	12.481348	102.065632
26	Sak Yai Bhudda Garden Temple	Laem Sing	Hisrory	12.510054	102.164986
27	Mung Korn Bhupparam Temple	Laem Sing	Hisrory	12.520834	102.164501
28	Tapon Noi Temple	Khlung	Hisrory	12.484674	102.166949

Table 2 Community Based Tourism in Trat

Number	Name	Aumphoe	Type	Latitude (N)	Longitude(E)
1	To'Mo Ancient Remains	Khao Saming	Hisrory	12.576247	102.374758
2	Bang prue Temple	Khao Saming	Hisrory	12.305640	102.339330
3	Bann Had Lek Frontier Market	Khlong Yai	Culture	11.651496	102.908875
4	Ban Chuen Beach	Khlong Yai	Nature	11.893354	102.788176
5	Rachakarun Beach	Mueang	Nature	12.337499	102.530490
6	Sapan Hin Temple	Mueang	Hisrory	11.974972	102.770452
7	Sapan Hin Waterfall	Mueang	Nature	12.103010	102.702798
8	Krad Cape	Mueang	Ecotourism	12.101574	102.710961
9	Tha Sorm Temple	Mueang	Hisrory	12.152091	102.625006
10	Kao Rakum Reservoir	Mueang	Ecotourism	12.267450	102.423323
11	Bann Bang Pra	Mueang	Culture	12.242074	102.510491
12	Leysidungumport	Mueang	Hisrory	12.241726	102.513230
13	Pai lome Temple	Mueang	Hisrory	12.239933	102.515306
14	Trat Park	Mueang	Culture	12.240766	102.514866
15	City Pillar Shrine Trat	Mueang	Hisrory	12.243600	102.508465
16	Pra Chao Tak sin Shrine	Mueang	Hisrory	12.243561	102.507451
17	Yotanimit Temple	Mueang	Hisrory	12.244112	102.507732
18	Bhupparam Temple	Mueang	Hisrory	12.250163	102.494545
19	Krom Luang Chum Pon Shrine	Mueang	Hisrory	12.044667	102.583807
20	Bann Ra Nean Mangrove Forest	Mueang	Ecotourism	12.186074	102.556568
21	Sai Dum Beach	Laem Ngop	Nature	12.172992	102.406379
22	Kho Chang Navy Museum	Laem Ngop	Hisrory	12.178340	102.389396

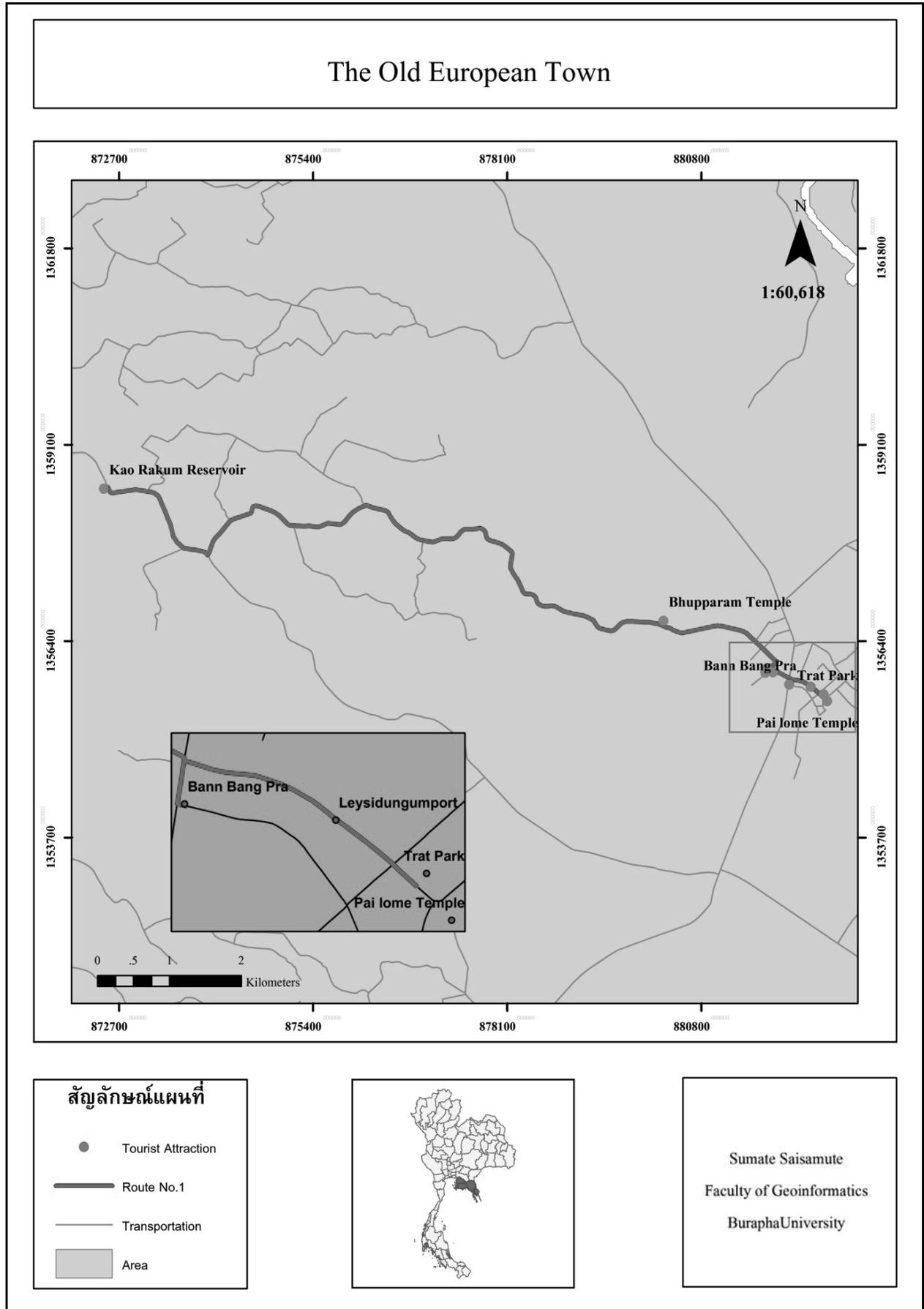

Figure 1 Route No.1 The Old European Town

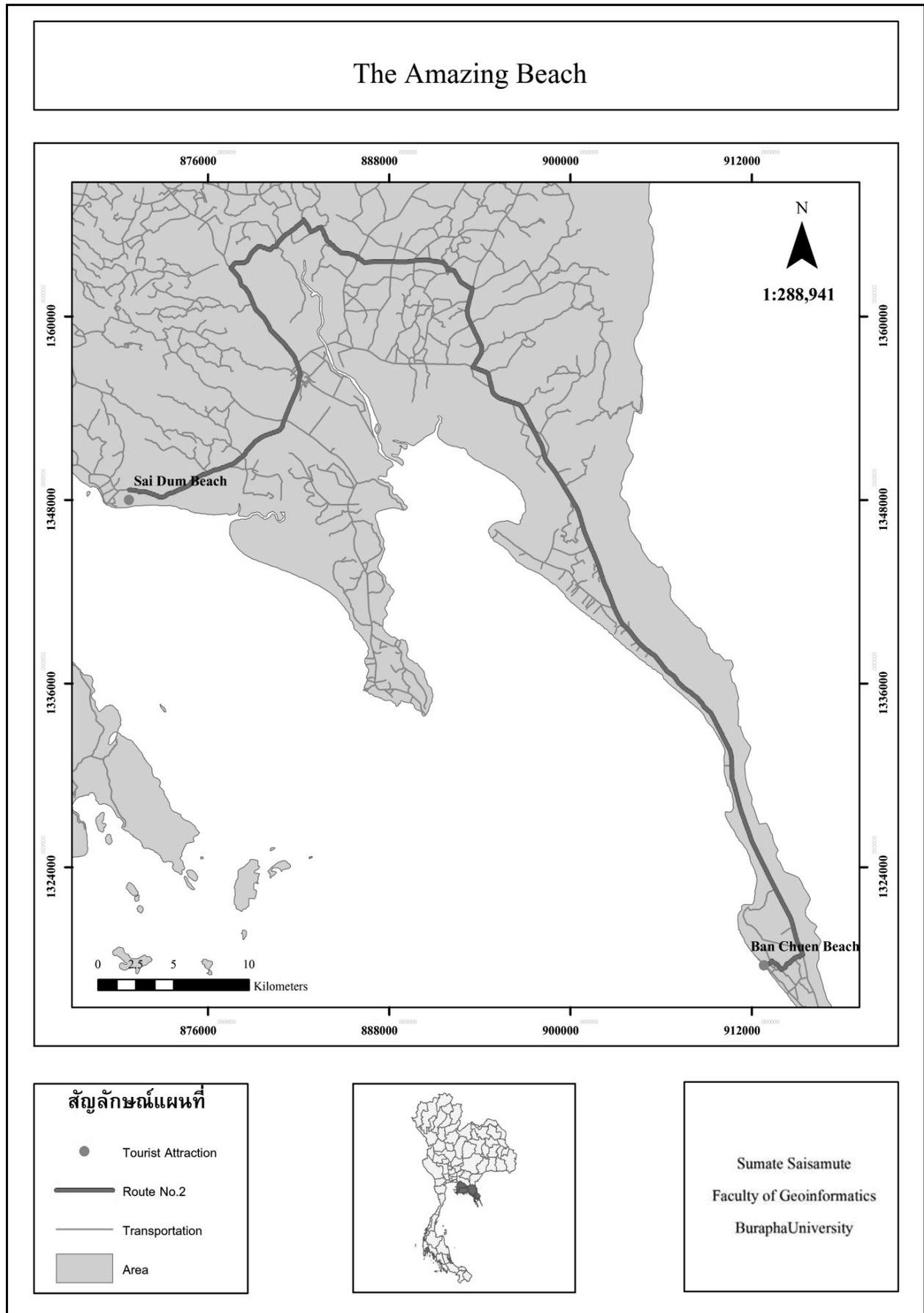

Figure 2 Route No.2 The Amazing Beach

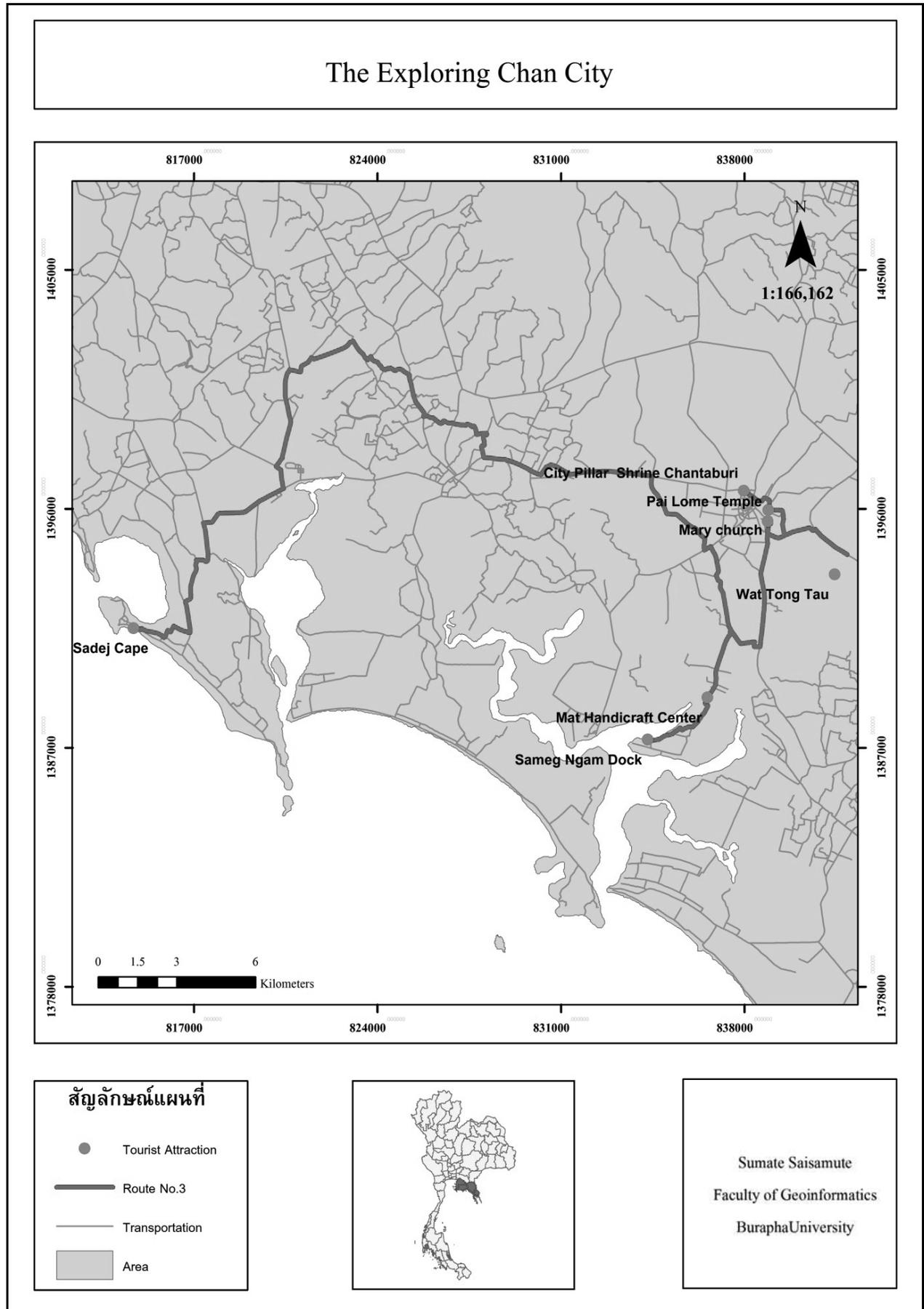

Figure 3 Route No.3 The Exploring Chan City

วิจารณ์และสรุปผล

จากการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดจันทบุรีและตราด พบว่าแหล่งท่องเที่ยวชุมชน 50 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวชุมชนในพื้นที่ที่มีความหลากหลาย และมีโอกาสสูงที่จะพัฒนาไปสู่แหล่งท่องเที่ยวหลักของจังหวัดได้เนื่องจากมีปัจจัยที่พร้อมสนับสนุน ทั้งความโดดเด่นของสถานที่ท่องเที่ยว การคมนาคม และความหลากหลายของกิจกรรมในการท่องเที่ยว ขาดแต่เพียงการประชาสัมพันธ์หรือสื่อที่จะนำเสนอให้นักท่องเที่ยวได้รู้จักกับแหล่งท่องเที่ยวชุมชน^๑ หากมีการประชาสัมพันธ์ที่ดีแล้วนอกจากจะทำให้เกิดรายได้กับชาวบ้านในพื้นที่แล้ว ยังทำให้มีแนวทางในการพัฒนาและจัดการแหล่งท่องเที่ยว และสามารถลดความเสื่อมโทรมให้กับแหล่งท่องเที่ยวหลักอีกด้วย^๓

แหล่งท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดจันทบุรี และตราด มีจุดเด่น คือ แหล่งท่องเที่ยวมีความโดดเด่นแตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ในด้านของความสวยงาม ความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ และระบบนิเวศ สามารถท่องเที่ยวได้ทุกฤดู และหลากหลายรูปแบบ ทั้งการท่องเที่ยวแบบผจญภัย เรียนรู้วิถีชีวิต และศึกษาประวัติศาสตร์ โดยมีชาวบ้านในพื้นที่เป็นผู้ดำเนินการ จึงทำให้เมื่อนักท่องเที่ยวไปเยี่ยมชมเกิดความประทับใจ เกิดจากชาวบ้านมีความเข้าใจในพื้นที่ของตน และพร้อมให้บริการนักท่องเที่ยวด้วยความเต็มใจ^๑ แต่หากยังไม่มีจัดการที่เป็นระบบอาจส่งผลเสียต่อแหล่งท่องเที่ยวในอนาคต^๑ เช่น หาดทรายดำเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติที่มีความสวยงามและโดดเด่นในด้านกายภาพ แต่ก็มีความเปราะบาง เพราะที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวสัมผัสต่อการเสื่อมสภาพหรือถูกทำลาย หากมีการจัดการที่ไม่เป็นระบบ หรือถูกบุกรุกจากนายทุน ในขณะที่แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ก็มีข้อด้อยที่คล้ายคลึงกัน คือ ยังไม่มีการจัดการที่เป็นระบบ และเสี่ยงที่จะถูกทำให้เสียเอกลักษณ์ของชุมชนจากการบุกรุกของนายทุน จากการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยว และวิเคราะห์โครงข่ายเพื่อหาเส้นทางที่สั้นที่สุด ได้จัดทำเส้นทางท่องเที่ยว 3 เส้นทาง คือ เส้นทางที่ 1 เที่ยวเมืองเก่า-ชมสถาปัตยกรรมแบบยุโรป มีระยะทาง 17.70 กิโลเมตร ใช้เวลาในการเดินทาง 13 นาที เส้นทางที่ 2 สองหาดมหัศจรรย์ มีระยะทาง 98.80 กิโลเมตร ใช้เวลาในการเดินทาง 1 ชั่วโมง 14 นาที และเส้นทางที่ 3 เที่ยวชมของดีเมืองจัน มีระยะทาง 69.40 กิโลเมตร ใช้เวลาในการเดินทาง 53 นาที เส้นทางท่องเที่ยวที่จัดทำขึ้นทั้งสามเส้นทางนี้ต่างมีจุดเด่นและจุดด้อยต่างกันออกไป โดยเส้นทางเที่ยวเมืองเก่า-ชมสถาปัตยกรรมแบบยุโรป มีจุดเด่น คือ ความสวยงามของสถาปัตยกรรมยุโรป และประวัติศาสตร์ รวมไปถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ จุดด้อย คือ

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมเดินทางไปเกาะช้างหรือเกาะกูด โดยผ่านอำเภอเมืองตราด จึงทำให้แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมถูกบดบังโดยแหล่งท่องเที่ยวกระแสหลัก^๑

เส้นทางที่สองหาดมหัศจรรย์ เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวที่ชอบบรรยากาศของทะเลที่ใสสะอาด เงียบสงบ และชื่นชอบความแตกต่าง ทั้งสองหาดมีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง หาดบานชื่นเป็นหาดทรายสีขาวสะอาด แต่หาดทรายดำ นั้นมีดินทรายเป็นสีดำสนิท ซึ่งมีอยู่เพียงไม่กี่แห่งในโลก จุดด้อย คือ เส้นทางที่ใช้เดินทางนั้นเป็นเส้นทางที่ใช้ขนส่งสินค้าจากไทยไปสู่กัมพูชา จึงเต็มไปด้วยรถบรรทุกจำนวนมาก ไม่เหมาะกับนักท่องเที่ยวที่ไม่ชำนาญเส้นทาง และเส้นทางเที่ยวชมของดีเมืองจัน เป็นเส้นทางที่เหมาะสมสำหรับครอบครัวที่ต้องการท่องเที่ยวแบบไปกลับ เพราะได้ท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และธรรมชาติในเส้นทางเดียว จุดด้อย คือ ในวันหยุดสถานที่ท่องเที่ยวเหล่านี้จะมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากเดินทางมาท่องเที่ยว จึงไม่เหมาะสำหรับผู้ชอบความเงียบสงบ

แหล่งท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดจันทบุรีและตราด ส่วนใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ซึ่งมีสวนล่อหลอมวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และสร้างเอกลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรมออกมาในรูปแบบสถาปัตยกรรมที่หลากหลาย และเป็นส่วนที่ส่งเสริม การท่องเที่ยวของจังหวัดให้มีความลงตัว และตอบสนองการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม ปัจจุบันแหล่งท่องเที่ยวชุมชนมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว แหล่งท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดจันทบุรีและตราดมีโอกาสพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้มาก ด้วยปัจจัยที่สนับสนุนการท่องเที่ยวชุมชน

เส้นทางท่องเที่ยวชุมชนที่จัดทำขึ้นทั้ง 3 เส้นทาง มีความแตกต่างและตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้หลายกลุ่ม อีกทั้งยังเป็นประโยชน์กับจังหวัด เนื่องเป็นการใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศในการเก็บข้อมูลที่ตั้งและวิเคราะห์เส้นทางเพื่อจัดทำเป็นฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่สามารถแสดงผลบนเว็บไซต์ได้ เนื่องจากปัจจุบันนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่สืบค้นข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวผ่านอินเทอร์เน็ต การที่มีฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวชุมชนจึงเป็นประโยชน์กับแหล่งท่องเที่ยวทั้งในด้านการประชาสัมพันธ์ และแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนให้พร้อมรองรับนักท่องเที่ยวจากการเปิดประชาคมอาเซียนในอนาคต การจัดการแหล่งท่องเที่ยวชุมชน ชาวบ้านและผู้รับผิดชอบพื้นที่ควรจะต้องมีการร่วมมือกันพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเป็นของชุมชน ไม่ใช่ของกลุ่มบุคคลหรือกลุ่มนายทุนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

เอกสารอ้างอิง

1. Klint, L. M. Tourism, the environment and sustainability: An exploration of Melanesian constitutions: La Trobe University. 2012
2. Katerina, A.-N., & Gabriela, R. Planning of Sustainable Tourism Development. Procedia - Social and Behavioral Sciences. 2012
3. ฉลองศรี พิมลสมพงศ์. การท่องเที่ยว: มิติแห่งศาสตร์บูรณาการ. วารสารวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. 2554
4. ชัชชัย สุจริต. อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยอุตรดิตถ์. 2554
5. ฐานข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงการตลาด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เข้าถึงได้จาก <http://marketingdatabase.tat.or.th/>
6. ณรงค์ พลธิรักษ์. โครงการการจัดการโลจิสติกส์สำหรับการท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดชลบุรี .รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. 2555
7. บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. รายงานขั้นสุดท้ายการดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ. 2548
8. แผนพัฒนาจังหวัดจันทบุรี 2557 – 2560. สถานการณ์และแนวโน้ม ด้านเศรษฐกิจ สังคมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เข้าถึงได้จาก <http://www.chanthaburi.go.th/>
9. แผนพัฒนาจังหวัดตราด พ.ศ. 2557 – 2560. เข้าถึงได้จาก <http://www.trat.go.th/strategy>
10. มาลินี หาญยุทธ์. รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว กรณีศึกษา ตำบลนาบัวหลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์. 2551